

นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี

“สมมาน้ำ คีนเพ็งเส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

**Contemporary Dance in a Light, Sound, Mixed Media Performance at
the Traditional Event "Samma Nam Khuen Peng Seng Prathip
" in Roi Et Province**

ศทาวุธ มาป็อง,

ศุภกร ฉลองภาค และ ทรรณรต ทับแย้ม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Katawut Mapong,

Supakorn Chalongpak and Tannrod Tabyam

Maharakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Katawut.m@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็งเส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีสมมาน้ำ กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเพณีลอยกระทง ประเพณีลอยกระทงเป็นพิธีกรรมร่วมกันของผู้คนในชุมชนทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีนาน เพื่อขอขมาต่อธรรมชาติอันมีดินและน้ำที่หล่อเลี้ยง ตลอดจนพืชและสัตว์ที่เกื้อกูลให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์มนุษย์จึงมีชีวิตเจริญเติบโตขึ้นได้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการสังเกต การสัมภาษณ์ และสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่าการรื้อฟื้นประวัติความเป็นมาของประเพณีลอยกระทงผ่านการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสมทำให้ผู้คนในยุคปัจจุบันมีความรู้ความเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณี และเป็นการสร้างคุณค่าของนาฏศิลป์ร่วมสมัยกับผู้คนให้เล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความหมายพื้นที่ที่ประจุความหมายทางวัฒนธรรม ขนบวิถีปฏิบัติประเพณีลอยกระทง เพื่อสำนึกบุญคุณของน้ำที่ได้นำมากินมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันรวมทั้ง สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเรามีวัฒนธรรมที่ผูกพันกับสายน้ำอย่างมาก เพราะน้ำถือเป็นสิ่งสำคัญในการหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ ทั้งที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคอยู่เป็นประจำทุกวัน และอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย ให้อยู่คู่สังคมไทยไปนานเท่านั้นแถมยังเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนผ่านศิลปะการแสดง

คำสำคัญ : นาฏศิลป์ร่วมสมัย; คีนเพ็งเส็งประทีป; สมมาน้ำ

* วันที่รับบทความ : 21 กรกฎาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 19 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 22 สิงหาคม 2567

Received: July 21 2024; Revised: August 19 2024; Accepted: August 22 2024

Abstract

Research on contemporary dance in light, sound, mixed media performances, traditional events "Samma Nam Khuen Peng Seng Prathip" Roi Et Province to study the history of the Sammana Nam tradition The process of producing contemporary dance in the Loy Krathong tradition The Loy Krathong tradition is a long-standing ritual shared by people in communities throughout Southeast Asia to ask for forgiveness to nature that has soil and water that nourishes it. As well as plants and animals that support the abundance of crops and cereals, humans can live and grow. using research methods for observing, interviewing, and creating dance. The results found that reviving the history of the Loy Krathong tradition through the display of light, color, sound, and mixed media has made people in today's have knowledge and understanding of cultural traditions and it creates the value of contemporary dance with people to recognize the importance of creating meaning in areas that charge cultural meaning. Loi Krathong traditional practices for the merit of the water that has been eaten and used in daily life, including It reflects that Thai people have a culture that is very connected to the river Because water is considered important in nourishing human life. both used for consumption on a daily basis and preserve and continue Thai cultural traditions to stay with Thai society for a long time and also to distribute income from tourism to the community through performing arts.

Keywords: Contemporary dance; Khuen Peng Seng Prathip; Samma Nam

บทนำ

จังหวัดร้อยเอ็ดหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเมืองสาเกตนครในอดีตเป็นเมืองเก่าแก่มีประวัติความเป็นมายาวนานในอดีตเคยเป็นเมืองศูนย์กลางการปกครองในแถบภูมิภาคนี้ มีชนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยยึดถือประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่หรือประเพณี 12 เดือน เช่น บุญผะเหวด บุญแห่เทียนเข้าพรรษา บุญกวนข้าวทิพย์ออกพรรษา บุญบั้งไฟ บุญสงกรานต์ บุญคูณลาน เป็นต้น โดยเฉพาะงานประเพณีที่เรียกกันจนคุ้นหูและมีชื่อเป็นทางการว่างานสมมาน้ำ คั้นเพ็ง เส็งประทีป หรืองานลอยกระทงที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ที่จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ชาวไทยยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายที่สำคัญประเพณีหนึ่งคือประเพณีลอยกระทง นิยมจัดขึ้นในวันขึ้นสิบห้าค่ำวันเพ็ญเดือนสิบสอง (พระครูพิสนธ์ กิจจาทร, 2554) ซึ่งมีความเชื่อกันว่าเป็นการขอขมาพระแม่ น้ำคงคาหรือแม่น้ำที่เราใช้อาบใช้ดื่มสร้างความสกปรกมาในรอบปี ให้เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและเป็นการบูชาพระอุปคุตอรหันต์หรือพระโมคัลลาบุตรมหาสาวก คั้นเพ็ญเดือนสิบสองนี้ชาวไทยทั่วประเทศจะออกมาร่วมงานลอยกระทงของแต่ละท้องถิ่น

เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้เห็นถึงความสำคัญในประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่จึงได้จัดงานลอยกระทงภายใต้ชื่องาน “สมมาน้ำ คั้นเพ็ง เส็งประทีป” โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดให้จังหวัดร้อยเอ็ด เป็น 1 ใน 5 การนำเสนอสายธารประทีป ในเทศกาล “สี่ส้นแห่งสายน้ำ มหกรรมลอยกระทง ” การแสดงแสง สีเสียง สื่อผสม บนเวทีกลางน้ำบึงพลาญชัย ในชุดการแสดง “งามสายธาร น้ำพระทัย ระเบียบ

พราย พระบารมี” โดยใช้นักแสดงกว่า 100 ชีวิตผ่านการร่ายรำและแสดงจินตลีลาร่วมสมัยเล่าถึงประวัติความเป็นมาของของจังหวัดร้อยเอ็ดและประวัติความเป็นมาของประเพณีลอยกระทง ผูกกับเรื่องราวงานสมมาน้ำ คีนเพ็ง เสียงประทีปนอกจากนี้ยังมีการร่วมฟ้อนรำ สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสียงประทีป ของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5,000 คน การฟ้อนรำสมมาน้ำ คีนเพ็ง เสียงประทีป เป็นการฟ้อนรำ ที่เน้นความอ่อนช้อยสวยงามโดยใช้ท่าฟ้อนรำที่ประดิษฐ์ขึ้นจากการจำลองการลอยกระทง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามสืบต่อไป(ไทยรัฐออนไลน์,2566) คณะผู้วิจัยจึงเห็นประเด็นเกี่ยวกับปัญหาประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญเพื่อให้ผู้คนมีความรู้ เข้าใจ ยอมรับและมีทัศนคติที่ดีงานในประเพณีที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด

การแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสียงประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีการพัฒนาด้านรูปแบบการแสดงและองค์ประกอบต่าง ๆ และได้เปลี่ยนไปจากเดิมตามที่ปรากฏตามยุคสมัย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ตามนโยบายของจังหวัด ส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการผลิตการแสดง แสง สี เสียง และสื่อผสมที่ปรากฏในการแสดงในยุคปัจจุบัน ผลการศึกษาจะทำให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านการแสดงและสื่อเทคโนโลยีแบบผสมผสาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสามารถพัฒนาการสร้างสรรค์งานให้มีความทันสมัยในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีสมมาน้ำ พัฒนาการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสียงประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสียงประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

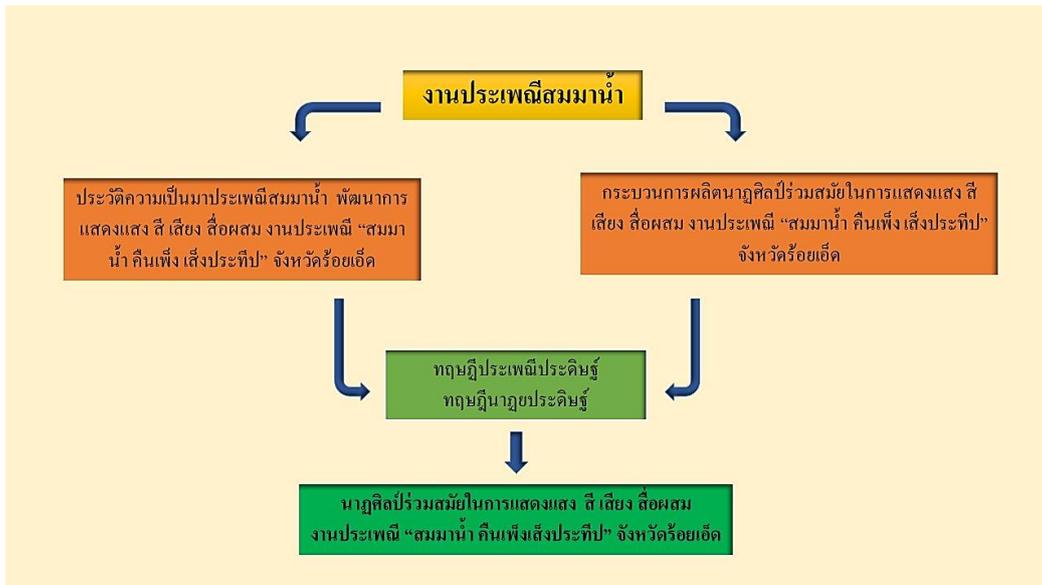
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสังเกต ที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการงานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมน้ำ คีนเพ็ง เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีสมมน้ำ พัฒนาการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมน้ำ คีนเพ็ง เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีลอยกระทง มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การลอยกระทงเป็นพิธีกรรมร่วมกันของคนในชุมชนทั้งสุวรรณภูมิหรือภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีมาแต่ยุคดึกดำบรรพ์ เพื่อขอขมาต่อธรรมชาติอันมีดินและน้ำที่หล่อเลี้ยง ตลอดจนพืชและสัตว์ที่เกื้อกูลให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์มนุษย์จึงมีชีวิตเจริญเติบโตขึ้นได้ แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าลอยกระทงเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไร แต่พิธีกรรมเกี่ยวกับผีผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติมีอยู่กับผู้คนในชุมชนสุวรรณภูมิไม่น้อยกว่า 3,000 ปีมาแล้วตั้งแต่ก่อนรับศาสนาพุทธ-พราหมณ์จากอินเดีย มนุษย์อุษาคเนย์รู้ว่าที่มีชีวิตอยู่ได้เพราะน้ำและดินเป็นสำคัญ โดยมีน้ำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะเป็นบ่อเกิดของสิ่งมีชีวิต เมื่อคนเรามีชีวิตอยู่รอดได้ ปีหนึ่ง จึงทำพิธีขอขมาที่ได้ล่วงล้ำ

กำเนิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (เช่น เหยียบย่ำ ชับถ่าง ทิ้งของเสีย สิ่งปฏิกูล และอาจทำสิ่งอื่นที่ไม่เหมาะสม) โดย
ใช้วัสดุที่ลอยน้ำได้ใส่เครื่องเช่นให้ลอยไปกับน้ำ เช่น ต้นกล้วย กระบอไม้ไผ่ ฯลฯ ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่คนเรา
รู้จักจากประสบการณ์ธรรมชาติ คือ ลื่นฤดูกาลเก่า เดือน 12 ขึ้นฤดูกาลใหม่ เดือนอ้าย ตามจันทรคติ ที่มีดวง
จันทร์เป็นศูนย์กลางเพราะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นทำให้เกิดน้ำขึ้นน้ำลง ในประเทศไทยการลอยกระทงเป็นประเพณี
ที่ชาวไทยสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถึงแม้จะไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด เพราะในศิลาจารึกสมัย
สุโขทัยและเอกสารร่วมสมัยก็ไม่มีปรากฏชื่อ "ลอยกระทง" แม้แต่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงก็มีแต่ชื่อ
"เผาเทียนเล่นไฟ" ที่มีความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่าการทำบุญไหว้พระส่วนราชสำนักกรุงศรีอยุธยา ซึ่งอยู่
บริเวณลุ่มแม่น้ำที่มีน้ำท่วมหลายเดือนจึงเป็นศูนย์กลางสำคัญในการสร้างสรรค์ประเพณีเกี่ยวกับน้ำขึ้นมาให้
เป็น "ประเพณีหลวง" ของราชอาณาจักร ดังมีหลักฐานตราไว้ในกฎหมายเทียรบาล ว่าพระเจ้าแผ่นดินต้องเสด็จ
ไปประกอบพิธีทางน้ำ เพื่อความมั่นคงและมั่งคั่งทางสิริมงคลของราษฎรและขบวนเรือพยุหยาตราทางชลมารค
เพื่อประกอบพระราชพิธีโดยเฉพาะ สมมาน้ำ คินเพ็ง เสียงประทีป ถือเป็นพิธีบูชาตามคติความเชื่อของคนใน
จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นคติความเชื่อทั้งทางพุทธศาสนาและทางพราหมณ์ ตามคติพราหมณ์ การลอยกระทงเพื่อ
ขอมาต่อแม่พระคงคาซึ่งเป็นเทพแห่งน้ำของศาสนาพราหมณ์เป็นการแสดงออกถึงความเคารพความกตัญญู
ต่อตัวแทนของแหล่งน้ำทั้งหลายที่มนุษย์ใช้อุปโภคบริโภคแล้วได้ระบายสิ่งปฏิกูลสกปรกออกไป(กรมส่งเสริม
วัฒนธรรม,2557) ซึ่งสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นสังคมเพาะปลูกที่มีความผูกพันกับแหล่งน้ำมาตั้งแต่ยุคก่อน
ประวัติศาสตร์ น้ำจึงมีความสำคัญและมีคุณูปการต่อชีวิต

จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการส่งเสริมประเพณีสมมาน้ำ คินเพ็ง เสียงประทีป ในทุกปีถือเป็นวัฒนธรรมและ
เอกลักษณ์ของจังหวัดโดยอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ศิลปะ ประเพณี
ภูมิปัญญา ภาษาไทยและภาษาถิ่นที่มีอัตลักษณ์และความหลากหลายผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมไปถึงการแสดง
แสงสีเสียงในงานประเพณี "สมมาน้ำ คินเพ็ง เสียงประทีป" จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจใน
เอกลักษณ์ของชาติ พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เพื่อกระตุ้นกระแ
สนิยมวัฒนธรรมไทย พัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสม

2. กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สือผสม งานประเพณี "สมมาน้ำ คินเพ็ง เสียงประทีป" จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สือผสม งานประเพณี
"สมมาน้ำ คินเพ็ง เสียงประทีป" จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสร้างสรรค์ระเบียบวิธีการวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎี
นาฏยประดิษฐ์ การคิด การออกแบบ การสร้างสรรค์ รูปแบบการแสดง กลวิธีของนาฏศิลป์ รวมถึงการ
ปรับปรุงผลงานในอดีตนาฏยประดิษฐ์จึงเป็นงานที่ครอบคลุมปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ลีลาท่าทาง ดนตรี
เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งๆสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้
(สุรพล วิรุฬห์รักษ์,2547) แนวคิดการออกแบบโดยคำนึงถึงการประดิษฐ์ประเพณีเรื่องราวที่มาทาง

ประวัติศาสตร์ ของประเพณีลอยกระทงให้ผู้ชมการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสมในครั้งนี้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ยังผลิตซ้ำตำนานวิถีการปฏิบัติในการแสดงในครั้งนี้ จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมรูปแบบการแสดงในครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1.นาฏศิลป์ไทย 2.นาฏศิลป์พื้นบ้าน 3.นาฏศิลป์ตะวันตก 4.ศิลปะการละคร การทำบทในครั้งนี้คำนึงถึงวัฒนธรรมอีสาน ภาษา ฃญา บทคำพูดบรรยาย คำโพรย แบ่งการแสดงออกเป็น 5 ช่วง คือ 1.อาศิรวาทพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว 2.พระแม่คงคา 3.สาเกตนคร 4.ลาวล้านช้างจากอดีตถึงปัจจุบัน 5. ประเพณีสมมาน้ำ คั้นเพ็ง เสงประทีป

ทางทำลีลาการพ้อนนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานมุ่งเน้นการใช้ท่าทางลีลาอย่างอิสระ ไม่มีข้อจำกัดตายตัวทั้งมือและเท้าส่วนใหญ่ท่าพ้อนจะได้มาจากท่าทางหรือริยาบทตามธรรมชาติ ทดลองพัฒนาการพ้อนอีสานเข้ามาปรับเปลี่ยนรูปแบบการพ้อนอีสานที่มีจำเจด้วยรูปแบบนาฏศิลป์ตะวันตก ลีลาท่าทางของบัลเลต์ที่สื่อความพลิ้วไหวอ่อนหวานแข็งแรงแรงสั้นไหลและสง่างาม เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะแปลกใหม่มุมมองความงามแบบใหม่ส่วนใหญ่การออกแบบนาฏยประดิษฐ์นั้นเกิดขึ้นจากความต้องการของ Choreographer ที่ต้องการสื่อสารออกมาให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานและนาฏศิลป์ตะวันตกทั้งสองแบบให้เกิดรูปแบบสไตล์ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ โดยการเคลื่อนไหวของสรีระร่างกายที่กลั่นกรองออกมาจากทักษะทางการแสดงของผู้แสดงสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระท่าทางและสื่อความหมาย การเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดงที่ใช้ร่างกายในการเคลื่อนไหวแบบอิสระและการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกผ่านสรีระร่างกายอย่างมีเจตนาธรรม และมีพลัง สื่อความหมายออกมาจากท่าทางสีหน้าร่างกาย ผ่านการจัด **Composition** และการใช้ทักษะ **Contact Improvisation** การแสดงตื่นสดและโมเมนตัม ความสัมพันธ์กับแรงโน้มถ่วงสัมผัสและการรับรู้การเคลื่อนไหวให้เข้ากับจังหวะและดนตรี

ดนตรีที่ใช้ในการสร้างสรรค์โดยได้นำเอามาตัดแปลงประยุกต์ให้ทันสมัยด้วยเครื่องดนตรีอีสานและเครื่องดนตรีสากลมาผสมผสานเป็นทำนองต่าง ๆ และจังหวะที่แตกต่างกันในแต่ละองค์ ผนวกกับเนื้อเพลงที่ถูกแต่งขึ้น คำร้อง ฃญาต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับเนื้อหาของการแสดงเช่น เพลง นัยหวังศรัทธา (คีตะอีสาน) เพลง ศรีโคตรบูรณร่วมสมัย

เครื่องแต่งกายได้นำเสนอในองค์ประกอบตามบทบาทในแต่ละฉาก โดยกำหนดลักษณะของเสื้อผ้าประเภทผ้าตามแนวความคิดหรือจินตนาการ นอกจากนี้เครื่องแต่งกายอ้างอิงจากข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ร่วมกับวิธีการออกแบบเครื่องแต่งกายสร้างสรรค์และคำนึงถึงการแต่งกายกับการแสดงออกของตัวละครที่สะท้อนต่อบทบาทการแสดง การสวมใส่เครื่องแต่งกายกับความเป็นธรรมชาติและ ความเข้าใจในบริบทอดีตการใช้ผ้าและการใช้สีมีการประกอบสร้างที่เชื่อมโยงระหว่างการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละคร

เวทีและพื้นที่ในการแสดง ในการแสดงแสงสีเสียงครั้งนี้ได้ประกอบติดตั้งเวทีริมน้ำ บริเวณบึงพลาญชัยและลานสาเกตนคร สอนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด ผู้ชมสามารถชมการแสดงได้จำนวนมากถือเป็นพื้นที่ที่มีความหมายต่อการท่องเที่ยวดึงดูดผู้คนที่เห็นคุณค่าของประเพณีลอยกระทง

สื่อผสมมีความสำคัญในงานแสงสีเสียงเป็นอย่างมาก เป็นเทคโนโลยีสื่อผสมดิจิทัลที่นำภาพนิ่งบางส่วนของภาพมีการเคลื่อนไหว ขณะที่บางส่วนนั้นเคลื่อนไหวไปพร้อมกัน ถือเป็นอีกเทคนิคที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย เทคนิคนี้เรียกว่า **Cinemagraph** โดยการวางองค์ประกอบของภาพกำหนดส่วนเคลื่อนไหวและวนซ้ำในภาพกำหนดส่วนหยุดนิ่งในภาพและบันทึกเป็นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้งานกลายมาเป็นภาพถ่ายมหัศจรรย์ที่มีบางส่วนของภาพขยับได้ประกอบการแสดงไปในแต่ละฉาก การผสมกันอย่างลงตัวของภาพนิ่งและองค์ประกอบที่เคลื่อนไหว กลายเป็นองค์ประกอบความงดงามในการถ่ายทอดเรื่องราวประกอบนาฏศิลป์ได้อย่างงดงามและดึงดูดความสนใจจากคนดูได้เป็นอย่างดี

เทคนิคแสงสีเสียง องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การแสดงยิ่งใหญ่อลังการในการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในยุคสมัยนั้น แสงสีมีอิทธิพลต่อฉาก เครื่องแต่งกาย และการแต่งหน้าของตัวละครอย่างมาก สีของฉากเสื้อผ้าการแต่งหน้าจะเปลี่ยนจากเดิมเพื่อเมื่อถูกแสงไฟ ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะมีการซ้อมแสงไฟก่อนวันแสดงจริง เพื่อให้แน่ใจในเรื่องอิทธิพลของสีจะได้ตรงตามความต้องการ

รูปที่ 2 การแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีสมมาน้ำ พัฒนาการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เล็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประเด็นประเพณีสมมาน้ำ คีนเพ็ง เล็งประทีป ถือเป็นพิธีบูชาตามคติความเชื่อของผู้คนในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นคติความเชื่อทั้งทางพุทธศาสนาและทางพราหมณ์ ตามคติพราหมณ์ การลอยกระทงเพื่อขอมาต่อแม่พระคงคาซึ่งเป็นเทพแห่งน้ำของศาสนาพราหมณ์เป็นการแสดงออกถึงความเคารพความกตัญญูต่อตัวแทนของแหล่งน้ำทั้งหลายที่มนุษย์ใช้อุปโภคบริโภคแล้วได้ระบายสิ่งปฏิกูลสกปรกลงไป ซึ่งสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นสังคมเพาะปลูกที่มีความผูกพันกับแหล่งน้ำมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ น้ำจึงมีความสำคัญและมีคุณูปการต่อชีวิต รัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี รวมทั้งการทำนุบำรุงศาสนา การอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมไทย และการยอมรับประเพณีวัฒนธรรมที่ดีที่มีความหลากหลาย เพื่อสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คุณธรรม และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย(2560) แบบจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาถึงปัจจุบัน โดยมีกิจกรรมเอกลักษณ์และรูปแบบวิธีการจัดงานลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟในทุก ๆ ปีจะแตกต่างกันที่รายละเอียดการจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามยุคสมัย ตลอดจนบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเพณีของจังหวัดสุโขทัยนี้ ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ โดยมีคุณค่าที่สำคัญดังนี้ 1.คุณค่าต่อครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้พบปะสังสรรค์ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ร่วมกันหาวัดศุ แนนมาประดิษฐ์กระทงร่วมกัน ผู้ใหญ่ในครอบครัวถือโอกาสแนะนำสั่งสอนลูกหลานให้รู้จักวิธีการและความหมายของประเพณีลอยกระทงที่ถูกต้อง หรือในบางท้องถิ่นจะลอยกระทงเพื่อเป็นการแสดงความระลึกถึงบรรพบุรุษอีกด้วย 2. คุณค่าต่อชุมชนทำให้คนในชุมชนเกิดความสมัครสมานสามัคคีและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชน เช่น เพิ่มการประดิษฐ์กระทงร่วมกัน จัดงานพิธีต่าง ๆ ระหว่างชุมชนรวมทั้งเป็นการส่งเสริมและ สืบทอดศิลปกรรมด้านงานช่างฝีมือ ตลอดจนประชาชนได้พบปะสังสรรค์แล้วทำกิจกรรมร่วมกัน อันเป็นการช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชน ทั้งยังเป็นโอกาสสนุกสนานรื่นเริงตามโอกาสอันสมควร รวมถึงสามารถก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่ชุมชน 3. คุณค่าต่อสังคมทำให้เกิดจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แม่น้ำลำคลองบางแห่งอาจทำการขุดลอกเก็บขยะในแม่น้ำลำคลองปรับปรุงและตกแต่งพื้นที่ริมน้ำให้สะอาดสวยงามและไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในแม่น้ำ นำไปสู่การรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางประเพณีของสังคมไทย 4. คุณค่าต่อศาสนาถือเป็นการช่วยการรักษาและทำนุบำรุงพุทธศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการไปทำบุญตักบาตร ในบางท้องถิ่นจะมีขึ้นตอนกิจกรรมและพิธีการจัดงานในประเพณีลอยกระทงที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาด้วย ประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ จังหวัดสุโขทัย ได้รับการประกาศเป็นรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัยประจำปี พ.ศ. 2560 ดังนั้นการศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมผ่านการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เล็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีความน่าสนใจศึกษา

รูปที่ 3 กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง
เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

คณะผู้สร้างสรรค์ผลงานเล็งเห็นแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ ในการนำแนวคิดประวัติความเป็นประเพณี
ลอยกระทงเพื่อสร้างสรรค์เป็นนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด “งามสายธาร น้ำพระทัย ระเบียบพราย พระบารมี” และใน
การแสดงจะมุ่งนำเสนอรูปแบบลีลาท่าทางในลักษณะ Contemporary Dance ผสมผสานนาฏศิลป์พื้นเมือง
ดนตรี การแต่งกาย แสงสี สื่อผสม และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญาไทยความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ กระตุ้นกระแสนิยมวัฒนธรรมไทยพัฒนาต่อยอดและสร้าง
มูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี
“สมมาน้ำ คีนเพ็ง เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่า กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ
คีนเพ็ง เส็งประทีป” จากการศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้ผู้ออกแบบได้คำนึงถึงกระบวนการผลิตอย่างมีขั้นตอน
โดยเฉพาะการออกแบบบท ที่เป็นตัวกำลังเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จากอดีตกาลเล่าขานผ่านทุกช่วงยุคสมัย
ลาวล้านช้าง เมืองสาเกตุนคร การบูชาแม่น้ำคงคา ร่วมไปถึงสภาพปัจจุบันที่งานประเพณีลอยกระทงมีคุณค่า
ต่อสังคมอย่างไร การออกแบบโครงสร้างการแสดงโดยการกำหนดให้เหตุการณ์หรือเรื่องราวดำเนินไปอย่างมี
ลำดับ มีเหตุมีผลมีความต่อเนื่องเหตุการณ์หรือเรื่องราวจะต้องสัมพันธ์กันในแต่ละฉากแต่ละตอน โดยโครง
เรื่องนั้นจะต้องทำให้ผู้ชมเข้าใจว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นกับเรื่องราว อีกทั้งตระหนักถึงเหตุการณ์ที่สำคัญใน
การกำหนดโครงเรื่อง ผู้ออกแบบมีความชำนาญในการดำเนินเรื่องราวและออกแบบขั้นตอนต่าง ๆ มีขั้นตอน
ร่าง แบบแผน มีการฝึกซ้อม ทดลองปฏิบัติในหลายครั้งและได้ออกแบบลำดับต่าง ๆ ผู้เขียนบทจะกำหนด

จุดมุ่งหมายชัดเจนเป้าหมายหลักคือต้องการสื่อแนวคิดคติสอนใจกับผู้ดู การออกแบบทางท่าลีลาการพ้อน นาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานผู้ออกแบบมุ่งเน้นการใช้ท่าทางลีลาอย่างอิสระ ไม่มีข้อจำกัดตายตัวทั้งมือและเท้าส่วน ใหญ่ท่าพ้อนจะได้มาจากท่าทางหรืออริยาบทตามธรรมชาติ ทดลองพัฒนาการพ้อนอีสานเข้ามาปรับเปลี่ยน รูปแบบการพ้อนอีสานที่มีจำเจด้วยรูปแบบนาฏศิลป์ตะวันตก ลีลาท่าทางของบัลเลต์ที่สื่อความพลิ้วไหว อ่อนหวานแข็งแกร่งเส้นไหลและสง่างาม เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะแปลกใหม่มุมมองความงามแบบใหม่ส่วน ใหญ่การออกแบบนาฏยประดิษฐ์นั้นเกิดขึ้นจากความต้องการของ Choreographer ที่ต้องการสื่อสารออกมา ให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานและนาฏศิลป์ตะวันตกทั้งสองแบบให้เกิดรูปแบบ สไตล์ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ นักแสดงใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการสื่อสาร นักแสดงสามารถแสดง ให้ผู้อื่นรับรู้ความรู้สึกนึกคิดผ่านร่างกายได้ การกระทำและพฤติกรรมต่างที่ถูกรอบของความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ เป็นเครื่องมือกำหนดให้แต่ละคนแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆ องค์ประกอบ สำคัญของศิลปะการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์นั้นคือร่างกาย(Body) และพื้นที่(Space) การออกแบบทและ ท่าทางในการแสดงให้เหมาะสมกับบทบาทตัวละครการแสดงนี้ได้ ดนตรีที่ใช้ในการสร้างสรรค์โดยได้นำเอามา ดัดแปลงประยุกต์ให้ทันสมัยด้วยเครื่องดนตรีอีสานและเครื่องดนตรีสากลมาผสมผสานเป็นทำนองต่าง ๆ และ จังหวะที่แตกต่างกันในแต่ละองค์ ผนวกกับเนื้อเพลงที่ถูกแต่งขึ้น คำร้อง ผญาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับ เนื้อหาของการแสดง เครื่องแต่งกายได้นำเสนอในองค์ประกอบตามบทบาทในแต่ละฉาก โดยกำหนดลักษณะ ของเสื้อผ้าประเภทผ้าตามแนวความคิดหรือจินตนาการ นอกจากนี้เครื่องแต่งกายอ้างอิงจากข้อมูลเชิง ประวัติศาสตร์ร่วมกับวิธีการออกแบบเครื่องแต่งกายสร้างสรรค์และคำนึงถึงการแต่งกายกับการแสดงออกของ ตัวละครที่สะท้อนต่อบทบาทการแสดง สื่อผสมมีความสำคัญในงานแสงสีเสียงเป็นอย่างมาก เป็นเทคโนโลยี สื่อผสมดิจิทัลที่นำภาพบางส่วนของภาพมีการเคลื่อนไหว ขณะที่บางส่วนนั้นเคลื่อนไหวไปพร้อมกัน ถือเป็น อีกเทคนิคที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย โดยการวางองค์ประกอบ ของภาพกำหนดส่วนเคลื่อนไหวและวนซ้ำในภาพกำหนดส่วนหยุดนิ่งในภาพและบันทึกเป็นรูปแบบต่างๆ เพื่อ ใช้งานกลายมาเป็นภาพถ่ายมัทศจรรย์ที่มีบางส่วนของภาพขยับได้ประกอบการแสดงไปในแต่ละฉาก เทคนิค แสงสีเสียง องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การแสดงยิ่งใหญ่อลังการในการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ใน ยุคสมัยนั้น แสงสีมีอิทธิพลต่อฉากและเสริมสร้างความเชื่อให้กับผู้ชม

รูปที่ 4 กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง
เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

รูปที่ 5 QR Code เพื่อสแกนดูวิดีโอการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เส็ง
ประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง
เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาประเพณีสมมาน้ำ พัฒนาการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สม
มาน้ำ คีนเพ็ง เส็งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความเป็นมาของประเพณีลอยกระทง มีร่องรอยหลักฐานใน
ปุณณสูตร ได้กล่าวถึงแม่น้ำสำคัญสายหนึ่งในครั้งพุทธกาลซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พระพุทธองค์
ทรงสั่งสอนพระยานาค จนมีศรัทธาเลื่อมใสในคำสอนของพระองค์ แล้วทูลขอสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นสัญลักษณ์
ของการบูชา โดยมีพระเจดีย์หรือรอยพระพุทธรูปที่พุทธบริษัทได้เคารพบูชาคุณของพระพุทธเจ้าจึงเป็นที่มา
ของประเพณีลอยกระทง ส่วนหลักฐานในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีเรียกว่า การลอย
พระประทีปหรือลอยโคม ตามที่พระสนมเอกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้คิดค้นประดิษฐ์ดัดแปลงเป็นรูป
ดอกบัวแทนการลอยโคม จึงเป็นที่มาของรูปแบบการลอยกระทงที่มีรูปลักษณะแตกต่างออกไป และได้ปฏิบัติสืบ
กันมาจนถึงปัจจุบัน คุณค่าของประเพณีลอยกระทง ที่ประชาชนได้สืบทอดปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึง

ปัจจุบันล้วนมีความเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา คือมีธรรมเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้รู้จักสามัคคีปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม พละ ๕ และสังคหวัตถุ ๔ จะเห็นว่าเมื่อได้ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้งหมดนี้แล้วเท่ากับว่าพลเมืองของชาติเกิดจิตสำนึกมีความกตัญญูทเวที มีความหวงแหนขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น ชุมชน ครอบครัว และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมในระดับโลกด้วย(พระครูพิสนท์กิจจาทรร,2554) สอดคล้องกับประเพณีประติษฐานของปฐม หงส์สุวรรณ(2556) ที่กล่าวไว้ว่า “ประเพณีประติษฐานมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับอดีต โดยเฉพาะการหยิบยืมนำเสนอวิธีคิดในแบบจารีตดั้งเดิมมาสร้างสรรค์ปรับปรุงแต่งชื่อประเพณีขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายให้เกิดความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาแบบท้องถิ่นการตั้งชื่อและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อประเพณีทั้งในรูปแบบ ภาษาความหมายทำให้สื่อทำให้ชื่อประเพณีประติษฐานนั้นมีลักษณะเด่น น่าสนใจและสัมพันธ์กับการสื่อสารให้เห็นเรื่องการแนะนำประชาสัมพันธ์และโน้มน้าวใจในเวทีการท่องเที่ยว การประติษฐานสร้างประเพณีขึ้นมาในยุคปัจจุบันนั้น เพราะว่ามีวิธีหลากหลายลักษณะได้แก่ การหยิบยืมประเพณีมาจากท้องถิ่นอื่น การฟื้นฟูประเพณีเก่าและการสร้างประเพณีแบบใหม่ขึ้นมาออกเหนือจากนี้ในแง่ของการปรับเปลี่ยนรูปแบบเนื้อหาของประเพณีนั้น พบว่ามีพบว่ามีมีการปรับปรุง หยิบยืม และได้เลือกใช้ประเพณีแบบวิถีจารีตดั้งเดิมมาสร้างสรรค์ ด้วยการปรับรูปให้เหมาะสมกับบทบาทใหม่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับลลภา ช่างหลอม (2562) เรื่องกระบวนการสื่อสารกับการปรับตัวเพื่อสื่อสารประเพณีท้องถิ่น: กรณีศึกษาประเพณีลอยกระทงในบริบทพื้นที่จังหวัดสุโขทัย กระบวนการสื่อสารและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ของวัฒนธรรมประเพณีลอยกระทงของจังหวัดสุโขทัยนั้นมีกระบวนการสื่อสารนั้นยังพบว่า มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบเนื้อหาช่องทาง การสื่อสารด้านบทบาทและหน้าที่ด้านการต่อรองด้านเครือข่ายความสัมพันธ์ด้านการบริหารจัดการโดยทั้งการปรับตัวทั้งหมดอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ยังคงไว้ซึ่งแก่นของประเพณีและมีให้เห็นปรากฏในทุกปีแม้บางปีจะมีการจัดพิธีกรรม หรือกิจกรรมใหม่ แต่เป็นแค่การปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัยเพียงเท่านั้นแต่ไม่ทิ้งแก่นของวัฒนธรรมเพื่อให้ประเพณียังคงอยู่ต่อไป

2. กระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ากระบวนการผลิตนาฏศิลป์ร่วมสมัยในงานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” ได้นำแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด การยกระดับการท่องเที่ยวการบริการการค้าและการลงทุนจังหวัดได้ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อให้จังหวัดเป็นเป้าหมายด้านการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ การจัดกิจกรรม “งานประเพณี สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป”จากนโยบายคณะผู้สร้างสรรค์ได้นำแผนแนวคิดมาวิเคราะห์ข้อมูลและผลิตผลงานนาฏศิลป์เป็นนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด “งามสายธาร น้ำพระทัย ระเบียบพราย พระ

บารมี” และในการแสดงจะมุ่งนำเสนอรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย สีสันท่าทางในลักษณะอิสระ พื้นฐานจากนาฏศิลป์ไทย การฟ้อนอีสาน พื้นฐานบัลเลต์ การละคร การใช้ทักษะการแสดงของผู้แสดงที่มีความเชี่ยวชาญดนตรีร่วมสมัยระหว่างดนตรีอีสานและดนตรีสากล การแต่งกายตามบทของตัวละครโดยคำนึงถึงประวัติศาสตร์ของการแต่งกายและการใช้สีของผ้า แสงสีเทคนิคการจัดแสงองค์ประกอบทางศิลปะเพื่อให้การแสดงเกิดความสมบูรณ์ สื่อผสมที่แสดงถึงความหมายสัญลักษณ์ของการแสดงที่ทำให้เห็นภาพแทนความหมายในการอธิบายเวลา พื้นที่ยุคสมัย องค์ประกอบต่าง ๆ ได้คำนึงถึงการสร้างความหมายเพื่ออธิบายนาฏศิลป์อย่างมีอัตลักษณ์ขององค์ประกอบนาฏศิลป์ร่วมสมัยเพื่อสื่อสารให้ผู้ชมให้เห็นคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ กระตุ้นกระแสนิยมวัฒนธรรมไทยพัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด สอดคล้องกับวิลาสินี น้อยศรีบุรี(2560) การจัดการแสดง แสง สี เสียง ชุด พนมรังมมหาเทวาลัย การแสดงแสง สี เสียง ชุด “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ขึ้นที่จังหวัดสุโขทัย กิจกรรมดังกล่าวจึงได้รับความนิยมและเป็นที่แพร่หลายรวมถึงจังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งในขณะนั้นนายพร อุดมพงษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดริเริ่มให้จัดประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งขึ้นส่งผลให้เกิดการแสดงแสง สี เสียง ชุด “พนมรุ้งมหาเทวาลัย” ในปี พ.ศ. 2534 จัดแสดง ณ สถานที่จริง เนื้อเรื่องอิงประวัติศาสตร์ความเป็นมาการสร้างปราสาทพนมรุ้งด้วยวิธีประพันธ์บทละครขึ้นใหม่ผ่านการแสดงของตัวละครโดยใช้กระบวนการท่าทีที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวอย่างธรรมชาติ ละครกำแบและกระบวนการทำรำที่นำท่ารำมาตรฐานแบบหลวงผสมผสานกับท่าที่เลียนแบบจากภาพจำหลักและการใช้ลิปซิง ในการเล่าเรื่องราวรวมถึงดนตรีเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่สื่อถึงเชื้อชาติและวัฒนธรรมอีสานได้รูปแบบการเข้าออกมีทั้งการทำท่าในตำแหน่งของตนและการเคลื่อนที่เข้าออก จากเวที นอกจากนี้ยังมีระบำในการแสดงจำนวน 2 ชุด และการรำเดี่ยวอีก 2 ชุด ประกอบการนำนวัตกรรมแสง สี เสียง และเทคนิคพิเศษเข้ามาในการแสดงทุกฉาก เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างจังหวัดบุรีรัมย์ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตลอดจนได้รับความอนุเคราะห์จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

จากข้อค้นพบใหม่ของนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดังนี้

นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม งานประเพณี สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป ถือเป็นพิธีบูชาตามคติความเชื่อของผู้คนในจังหวัดร้อยเอ็ด การลอยกระทงเพื่อขอมาต่อแม่พระคงคา ซึ่งสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นสังคมเพาะปลูกที่มีความผูกพันกับแหล่งน้ำมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ น้ำจึงมีความสำคัญและมีคุณูปการต่อชีวิต และจังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการส่งเสริมประเพณีสมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป ในทุกปีถือเป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของจังหวัดโดยอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

ขนบธรรมเนียม ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญา ภาษาไทยและภาษาถิ่นที่มีอัตลักษณ์และความหลากหลายผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมไปถึงการแสดงแสงสีเสียงในงานประเพณี “สมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีป” จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เพื่อกระตุ้นกระแสนิยมวัฒนธรรมไทย พัฒนาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เป็นแนวทางในการให้บริการวิชาการ การใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการแสดงแสงสีเสียงในงานประเพณี การจัดการเรียนการสอนหรือเป็นงานวิจัยเพื่อต่อยอดโครงการวิจัยงานประเพณี

1.2 เป็นแนวทางในเชิงนโยบาย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นกรนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแสดงแสงสีเสียงในงานประเพณี การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติการ ผลักดันให้เกิดผู้คนรับรู้ เข้าใจ ยอมรับและสร้างทัศนคติที่ดีต่อสังคม

1.3 เป็นแนวทางในการปฏิบัติการสร้างสรรค์การแสดงแสงสีเสียงในงานประเพณี เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจในนาฏศิลป์ร่วมสมัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนงานประเพณีสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมให้มากขึ้น

2.2 ควรมีการสนับสนุนการวิจัยในเรื่องศิลปวัฒนธรรมงานประเพณีผ่านรูปแบบศิลปะการแสดงต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2557). *ลอยกระทง*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). เปิดงานสมมาน้ำ คีนเพ็ง เสิ้งประทีปร้อยเอ็ด จัดยิ่งใหญ่นางรำกว่า 5 พันคนร่วมรำออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/localbusiness/2743854>
- ปฐม หงส์สุวรรณ. (2556). แม่น้ำโขงกับการเป็นเวทีของประเพณีประดิษฐ์ในอีสาน. *วารสารอักษรศาสตร์*. 42 (2), 169–217.
- พระครูพิสนท์กิจจาทร (เทิดทูน เชื่อเงินเดือน). (2554). *ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีลอยกระทง*. ปริญญาานิพนธ์ พธ.ม.(พระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ลฎาภา ช่างหลอม. (2562). *กระบวนการสื่อสารกับการปรับตัวเพื่อสื่อสารประเพณีท้องถิ่น: กรณีศึกษาประเพณีลอยกระทงในบริบทพื้นที่จังหวัดสุโขทัย*, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิลาสินี น้อยครบุรี. (2560). *การจัดการแสดง แสง เสียง ชุด พนมรุ้งมหาเทวาลัย*. วิทยานิพนธ์สาขานาฏศิลป์ไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *นาฏศิลป์ปริทรรศน์*. คณะศิลปกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2557). *การศึกษาประเพณีลอยกระทงตามภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย. (2560). *แบบจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. สุโขทัย: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย.